

विश्ववारात्रेयी। अग्निः। १, ३ त्रिष्टुप्, २ जगती, ४ अनुष्टुप्, ५-६ गायत्री

समिद्धो अग्निर्दिवि शोचिरश्रेत्प्रत्यङ्गुषसमुर्विया वि भाति।

एति प्राचीं विश्ववारा नमोभिर्देवाँ ईळाना हविषा घृताचीं ॥ ५.०२८.०१

अग्निः- पावकः सत्क्रतुः। समिद्धः- सम्यगुद्दीपितः। दिवि- नभसि चित्ताकाश इत्याध्यात्मिके। शोचिः- प्रकाशम्। अश्रेत्- आश्रयति। उर्विया- विस्तृतया स्वशक्त्या। प्रत्युषसम्- प्रभात्यभिमुखो विद्याभिमुखः। वि भाति- विद्योतते। देवान्। हविषा- हव्यसमर्पणेन। ईळाना- स्तुवती। घृताची- ज्योतिर्मयी। विश्ववारा- सर्वैर्वरणीया। प्राची- उषा विद्या। नमोभिः- नमस्कारैः। एति- गच्छति ॥१॥

समिध्यमानो अमृतस्य राजसि हविष्कृण्वन्तं सचसे स्वस्तये।

विश्वं स धत्ते द्रविणं यमिन्वस्यातिथ्यमग्ने नि च धत्त इत्पुरः ॥ ५.०२८.०२

समिध्यमानः- सम्यगुद्दीपितः। अमृतस्य- अमृतत्त्वम्। राजसि- ईशिषे। हविष्कृण्वन्तम्- यजमानम्। स्वस्तये- तस्य क्षेमाय। सचसे- सङ्गच्छसि। यम्। इन्वसि- त्वं व्याप्नोषि। सः। विश्वम्- सर्वम्। द्रविणम्- सम्पदम्। धत्ते- धारयति। अग्ने। पुरः- प्रत्यक्षतः। सः। आतिथ्यम्- भवदातिथ्यम्। नि धत्ते च ॥२॥

अग्ने शर्धं महते सौभगाय तव द्युम्नान्युत्तमानि सन्तु।

सं जास्पत्यं सुयममा कृणुष्व शत्रूयतामभि तिष्ठा महांसि ॥ ५.०२८.०३

अग्ने। शर्ध- बलवन्। महते। सौभगाय- सौभाग्याय। तव- ते। द्युम्नानि- दीप्तयः। उत्तमानि- श्रेष्ठाः। सन्तु- भवन्तु। जास्पत्यम्- त्वदुपासकं दाम्पत्यम्। सुयमम्- सुष्ठु नियमितम्। सम्- सम्यक्। आ- आभिमुख्येन। कृणुष्व- कुरु। शत्रूयताम्- शत्रूणाम्। महांसि- महान्ति वीर्याणि। अभि तिष्ठ- अभिभव ॥३॥

समिद्धस्य प्रमहसोऽग्ने वन्दे तव श्रियम्। वृषभो द्युम्नवाँ असि समध्वरेष्विध्यसे ॥ ५.०२८.०४

समिद्धस्य- सम्यगुद्दीपितस्य । प्रमहसः- महात्मनः । तव- ते । अग्ने । श्रियम्- लक्ष्मीम् । वन्दे- स्तौमि नमामि च । वृषभः- वर्षकः । द्युम्नवान्- तेजस्वी । असि- भवसि । समध्वरेषु- ध्वररहितकर्मसु । इध्यसे- सम्यगुद्दीपितोसि ॥४॥

समिद्धो अग्न आहुत देवान्यक्षि स्वध्वर। त्वं हि हव्यवाळसि ॥ ५.०२८.०५

समिद्धः- सम्यगुद्दीपितः । अग्ने । आहुत- साधकैराहूत । देवान् । यक्षि- यज । स्वध्वर- शोभनध्वरविरोधिकर्मवन् । त्वम् । हि- खलु । हव्यवाट्- हव्यवाहकः । असि- भवसि ॥५॥

आ जुहोता दुवस्यताग्निं प्रयत्यध्वरे। वृणीध्वं हव्यवाहनम् ॥ ५.०२८.०६

अध्वरे- यज्ञे । प्रयति- प्रवृत्ते । अग्निम् । आ- समन्तात् । जुहोत । दुवस्यत- परिचरत । हव्यवाहनम्- चरुपुरोडाशध्यानभावनादिहव्यवाहम् । वृणीध्वम्- वरणं कुरुत ॥६॥